

DOI: 10.18039/ajesi.1309743

Examination of Teachers' Opinions on The Use of Cartoons in Social Studies Course

Uğur GEZER¹, Ayşe İŞCAN²

Date Submitted: 05.05.2023 **Date Accepted:** 25.07.2023 **Type³:** Research Article

Abstract

Cartoons are among the materials that can be used effectively in the social studies lesson, as they appeal to multiple senses and attract children's attention at a high rate. Cartoons contribute to the concretization and learning of many abstract topics and concepts specific to social studies, especially for children who are transitioning from the concrete operational period to the abstract operational period. Therefore, it is considered essential to illuminate teachers' experiences and views on using cartoons in social studies teaching. In this context, the research aims to examine the use of cartoons in social studies lessons in line with the views and experiences of teachers. The research was designed according to the phenomenology, one of the qualitative research methods. The study group consisted of 18 social studies teachers who were determined voluntarily agreed to participate in the research. Data were collected with a semi-structured interview form. The obtained data were analyzed by content analysis technique. As a result of the research, the general perceptions of the participants about the cartoons were positive; It has been seen that cartoons are used in social studies teaching for the purpose of active participation, drawing attention to the lesson, ensuring the permanence of learning, and value education. Participants stated that they prefer cartoon themes that emphasize cultural values, historical events, social problems, and various historical and natural beauties in the context of social studies teaching. Based on the research findings, it can be said that cartoons can be used in social studies lessons as an effective teaching material.

Keywords: cartoon, phenomenology, social studies, teacher

Cite: Gezer, U., & İşcan, A. (2023). Examination of teachers' opinions on the use of cartoons in social studies course. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 13(2), 521-544. <https://doi.org/10.18039/ajesi.1309743>

¹ (Corresponding author) Asst. Prof. Dr., Yozgat Bozok University, Education Faculty, Department of Primary Education, Turkey, ugur.gezer@bozok.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-6752-7526>

² Expert Teacher, Lokman Hekim Vocational and Technical Anatolian High School, Turkey, aysetunger47@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-8314-2095>

³ This research study was conducted with Research Ethics Committee approval of Yozgat Bozok University, dated 25.01.2023 and issue number 01/10.

DOI: 10.18039/ajesi.1309743

Sosyal Bilgiler Dersinde Çizgi Film Kullanımına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin İncelenmesi

Uğur GEZER¹, Ayşe İŞCAN²

Gönderim Tarihi: 05.05.2023 Kabul Tarihi: 25.07.2023 Türü³: Araştırma Makalesi

Öz

Çizgi filmler birden çok duyu organına hitap etmesi ve çocukların ilgisini yüksek oranda çeken filmler olması sebebiyle sosyal bilgiler dersinde etkili bir biçimde kullanılacak materyaller arasında yer almaktadır. Özellikle somut işlemler döneminden soyut işlemler dönemine geçiş yapmakta olan çocukların, sosyal bilgilere özgü birçok soyut konu ve kavramın somutlaştırılmasında ve öğrenilmesinde çizgi filmlerin katkı sağlayacağı söylenebilir. Dolayısıyla öğretmenlerin sosyal bilgiler öğretiminde çizgi film kullanımına ilişkin deneyim ve görüşlerinin aydınlatılması önemli görülmektedir. Bu bağlamda araştırmanın amacı sosyal bilgiler derslerinde çizgi film kullanımının öğretmen görüş ve deneyimleri doğrultusunda incelenmesidir. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden olgubilime göre desenlenmiştir. Çalışma grubu, araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden 18 sosyal bilgiler öğretmeninden oluşmaktadır. Veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Elde edilen veriler içerik analizi tekniğiyle analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda katılımcıların çizgi filmlere ilişkin genel algılarının olumlu yönde olduğu; sosyal bilgiler öğretiminde çizgi filmleri aktif katılım sağlama, derse dikkat çekme, öğrenmelerin kalıcılığını sağlama ve değer eğitimi verme amacıyla kullandıkları görülmüştür. Katılımcılar sosyal bilgiler öğretimi bağlamında daha çok kültürel değerlere, tarihi olaylara, sosyal sorunlara ve çeşitli tarihi ve doğal güzelliklere vurgu yapan çizgi film temalarını tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Araştırma bulgularından hareketle etkili bir öğretim materyali olarak sosyal bilgiler derslerinde çizgi filmlerden yararlanılabileceği söylenebilir.

Anahtar kelimeler: çizgi film, olgubilim, öğretmen, sosyal bilgiler

Atf: Gezer, U. ve İşcan, A. (2023). Sosyal bilgiler dersinde çizgi film kullanımına ilişkin öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 13(2), 521-544. <https://doi.org/10.18039/ajesi.1309743>

¹ (Sorumlu Yazar) Dr. Öğr. Üyesi, Yozgat Bozok Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Türkiye, ugur.gezer@bozok.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0001-6752-7526>

² Uzman Öğretmen, Lokman Hekim Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Türkiye, aysetunger47@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-8314-2095>

³ Bu çalışma Yozgat Bozok Üniversitesi'nin 25.01.2023 tarih ve 01/10 sayılı Etik Kurul Onayı alınarak gerçekleştirilmiştir.

Giriş

Sosyal bilgiler, “*öğrencinin sosyalleşmesi için gerekli olan yurttaşlık yeterliliği odaklı bilgi, tutum, değer ve davranışların öğrencinin gelişim özelliklerine göre çeşitli sosyal bilim disiplinlerinden seçildiği bir çalışma alanıdır*” (Memişoğlu, 2008, s. 4). Benzer şekilde sosyal bilgilerin disiplinler arası yönüne dikkat çeken bir başka tanım da ise sosyal bilgiler, “*vatandaşlık eğitiminde öğretim amacı için sosyal bilimler ve beşeri bilimlerin bir birleşimi*” olarak tanımlanmıştır (Barr, Barth ve Shermis, 2013, s. 12). Sosyal bilgilerin çok disiplinli yapısı ve doğası, farklı sosyal bilim disiplinlerinden gelen birçok soyut kavramın öğrenilmesini gerekli kılmaktadır. Sosyal bilgiler dersinin hedef kitlesi olan öğrenci grubunun gelişim özellikleri göz önünde bulundurulduğunda, bu dönem çocukların somut işlemler döneminden soyut işlemler dönemine geçiş yaptığı bir dönemdir. Dolayısıyla bu dönemde çocuklar soyut kavramları algılamakta güçlük çekebilir. Sosyal bilgiler soyut kavramları içinde bulunduran bir çalışma alanı olması sebebiyle soyut olan bazı kazanım ve kavramların çeşitli yöntem, teknik ve materyallerle anlatılması öğrencilerde dikkat ve motivasyonu arttıracakı söylenebilir (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2018). Sosyal bilgiler dersinde etkili bir şekilde kullanılacak materyallerden biri çizgi filmlerdir. Doğadaki karmaşık ilişkiler bazen çizgi filmlerle açıklanabilir. Soyut kavramlar, karakterlerin davranışlarında somut görüntülerle temsil edilebilir (Temizyürek Acar, 2014). Bunu yaparken öğrencilerin gözüne ve kulağına hitap eden bir platform olan çizgi filmlerin kullanılması etkili bir materyal olarak düşünülebilir. Çocukların ilgisini çeken çizgi filmler bu güçleriyle karmaşık durumları daha anlaşılır hale getirir ve soyutu görselleştirerek kalıcı, etkili ve hızlı bir öğrenme sağlar (Çakmak, 2010). Öğrenmenin gerçekleştiği ortamda duyular ne kadar çok kullanılırsa, öğrenmenin, hızı, kalıcılığı ve düzeyi o derece yüksek olmaktadır. Çünkü görsel ve işitsel dokümanların derse olan ilgiyi arttırdığı ve eğitim öğretim ortamını daha eğlenceli hale getirdiği bilinmektedir (Topkaya ve Şimşek, 2017).

Hareket duygusu yaratmak için kâğıt üzerine sabit nesnelerin ve karakterlerin yerleştirilmesi, film tekniklerinin kullanılması ve filme aktarılmasıyla oluşturulan karikatürler, çizgi film adıyla adlandırılmaktadır (Can, 1995). Teknolojinin gelişmesiyle değişen ve gelişen üretim süreci çizgi filmlerin kullanımının farklı boyutlara taşınmasına neden olmuştur. Zaman geçtikçe tanımı değişim gösteren çizgi film, “*yarı gerçekçi ya da hayal ürünü olan karakter çizgilerinin çizilmesi ve bu çizgilere bilgisayar ortamında hareket kazandırılmasıyla oluşturulan hareketli film*” olarak tanımlanır (Demir, 2019, s.53).

Türkiye’de çizgi filmlerin gelişiminde, Türkiye Radyo Televizyon Kurumu’nun (TRT) çizgi filmlere verdiği desteğin payı bulunmaktadır. Türkiye’de özel kanalların açılmasıyla kanal sayısının artması ve televizyonun hayatımızdaki rolünün güçlenmesi ile TRT, çizgi film programlarında yapımcıları desteklemeye başlamıştır. Böylece Türk tarih ve kültüründeki kahramanlar, fıkra karakterleri ve önemli tarihi şahsiyetler çizgi roman senaryolarında yer almaya başlamıştır (Taş Alicenap, 2015). Daha sonrasında çizgi filmleri destekleme işini bir adım ileriye taşıyan TRT, çizgi filmlere karşı gösterilen ilgiye kayıtsız kalmayarak 2008 yılında TRT Çocuk Kanalı’nı kurmuş, yerli ulusal çizgi filmlerin yapımı ve yayınlanması noktasında önemli bir rol oynamıştır.

TRT’nin de çizgi filmlere öncülük etmesiyle çocukların görsel ve işitsel işlevleri güçlü bir araç olan televizyon karşısında günde üç ila on iki saat geçirdikleri ve bu zamanın çoğunda çizgi film izledikleri tespit edilmiştir (Doğan ve Göker, 2012). Bir başka araştırmada ise 47 çocuğa “Televizyonda en çok ne izliyorsunuz?” diye sorulduğunda çocuklardan 32’sinin çizgi film cevabı verdiği belirlenmiştir (Çakmak ve Koç, 2015). Dolayısıyla çizgi film izlemenin çocuklar üzerinde büyük etkisi olduğu söylenebilir. Çocukların çizgi filmlerdeki kahramanları

rol model olarak seçmeleri ve çizgi filmdeki karakterler gibi davranmaya ve kahramanlar gibi konuşmaya çalışmaları bu etkilerden bir tanesidir. Çizgi filmlerin bu güçlü etkisi, çizgi filmleri kullanan deneyimli iyi bir öğretmen tarafından fırsata, kalıcı ve etkili bir derse dönüştürülebilir. Çizgi filmler, eğitim ortamında akademik katkıların yanı sıra, eğitim ortamını eğlenceli hale getirmek için de kullanılabilir. Çizgi filmler; çocukların sınıfta eğlenmelerini sağlar, öğrenmeyi teşvik eder, eğitim ortamını zenginleştirir (Arıkan, 2001).

Alanyazın incelendiğinde; sınıf öğretmenleri (Bayındır, 2015), din kültürü öğretmenleri (Sancak, 2018) ve görsel sanatlar öğretmenleriyle (Özeskici, 2014) çizgi filmler ile ilgili çalışmalar yapıldığı görülmüştür. Araştırmalar, çizgi filmlerde geçen hareketli sahnelerinin öğrencilerin dikkatini toplayarak dersi dinlemeye yönelik motivasyonlarına olumlu katkı sağladığını göstermektedir. Öğrencilerin bu hareketli filmleri izledikten sonra derse katılımları artmakta, çizgi filmlerin kullanılması öğrencilerin derse karşı motivasyonunu olumlu etkilemektedir (Ulaş Taraf, 2011). Abdüsselam (2013), çizgi filmlerin fen öğretimine etkisini araştırdığı araştırmasında, çizgi filmlerin derse karşı olumlu tutum oluşturmaya katkı sağladığını; benzer bir çalışmada da çizgi filmlerin öğrencilerin fen bilgisi dersine karşı tutumlarını olumlu etkilediği sonucuna ulaşılmıştır (Çakmak ve Koç, 2015). Özer (2012) araştırmasında, çizgi filmlerin sosyal bilgiler dersinde akademik başarıya olumlu etki ettiği sonucuna ulaşmıştır. Benzer şekilde Oruç ve Teymuroğlu'nun (2016) araştırmasında da, çizgi filmlerin sosyal bilgiler dersi akademik başarısı üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu ortaya koyulmuştur.

Alanyazındaki çalışmalar incelendiğinde, sosyal bilgiler derslerinde kullanılabilecek önemli materyallerden olan çizgi filmlerden, sosyal bilgiler öğretimi bağlamında yeterince ve etkili bir şekilde yararlanılmadığı görülmektedir. Konuya ilişkin alanyazındaki çalışmaların sınırlı olması da bu durumu kanıtlar niteliktedir (Oruç ve Teymuroğlu, B, 2016; Özer 2012; Şentürk, 2020). Çizgi filmlerden daha verimli yararlanabilmek amacıyla, öğrencilerin sosyal bilgiler dersine karşı ilgi ve motivasyonlarını arttırmak amacıyla çizgi filmlerden yararlanılabilir (Weitkamp ve Burnet, 2007). Farklı temalara sahip eğitsel çizgi filmler izletilerek derse ilişkin konu ve kavramların kazandırılması sağlanabilir. Çizgi film etkinliklerinin sınıftaki uygulayıcılarının sosyal bilgiler öğretmenleri olduğu düşünüldüğünde, öğretmenlerin sınıflarda kullandığı çizgi filmlerle ilgili görüşlerinin aydınlatılmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda araştırma, sosyal bilgiler derslerinde çizgi film kullanımının öğretmen görüş ve deneyimleri doğrultusunda incelenmesini amaçlamaktadır. Araştırma amacı doğrultusunda aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranmıştır:

1. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin çizgi filmlere ilişkin genel algıları nasıldır?
2. Öğretmenler, sosyal bilgiler derslerinde hangi gerekçelerle çizgi filmlerden yararlanmaktadır?
3. Öğretmenler, sosyal bilgiler öğretiminde hangi çizgi film temalarını tercih etmektedir?
4. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin çizgi film kullanımı sırasında karşılaştıkları olumsuz deneyimleri nasıldır?
5. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin çizgi film kullanımına yönelik önerileri nelerdir?

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın desenine, çalışma grubunun belirlenmesine, verilerin toplanmasına, verilerin analizine, inandırıcılık ve etik ilkelere ilişkin bilgiler sunulmaktadır.

Araştırma Deseni

Sosyal bilgiler öğretiminde çizgi film kullanımının öğretmen görüş ve deneyimlerine göre incelendiği bu araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim desenine göre tasarlanmıştır. Nitel araştırma, bireylerin deneyimlerinden elde edilen anlamları sistematik olarak keşfetmek için kullanılabilir (Ekiz, 2003). Olgubilim, insanların belirli bir olgu veya kavram hakkındaki algılarını, duygularını, bakış açılarını ve anlayışlarını ifade etmelerine olanak tanıyan ve bu olguyu nasıl deneyimlediklerini açıklamak için kullanılan nitel bir araştırma yöntemidir (Rose, Beeby ve Parker, 1995). Olgubilim yaklaşımının temel dayanağı, dünyanın deneyim ve sezgiler yoluyla anlamlandırılacağıdır. Bu bağlamda araştırma yaklaşımın özünü de insanın deneyimleri ve bu deneyimleri etkileyen nesnelere oluşturmaktadır. Araştırmanın olgubilime göre desenlenmesinin gerekçesi, sosyal bilgiler öğretmenlerinin çizgi filmlere ilişkin algılarını ortaya çıkarmak ve derslerinde çizgi filmleri nasıl deneyimlediklerini betimlemektir.

Çalışma Grubu

Çalışma grubu, 2022-2023 eğitim-öğretim yılında, devlet ortaokullarında görev yapan sosyal bilgiler öğretmenleri arasından belirlenmiştir. Katılımcıların belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan ölçüt örnekleme tekniği kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme; derinlemesine bir araştırma yapabilmek için araştırmanın amacı bağlamında zengin bilgi içeren durumları veya katılımcıları seçmektir (Glesne, 2012). Katılımcıların belirlenmesindeki temel ölçütler en az 1 kez derslerinde çizgi filmlere dayalı olarak bir etkinlik veya uygulama gerçekleştirmiş olma ve sosyal bilgiler öğretimi noktasında deneyime sahip olması bakımından en az 3 yıl mesleki deneyime sahip olma şeklindedir. Bu ölçütleri karşılayan ve araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden 18 sosyal bilgiler öğretmeni araştırmanın çalışma grubunu oluşturmuştur.

Verilerin Toplanması

Araştırma verilerinin toplanabilmesi amacıyla araştırmacılar tarafından yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Formun geliştirilme sürecinde öncelikle alanyazından yararlanılarak taslak bir yarı yapılandırılmış görüşme formu oluşturulmuş ve elde edilen taslak form ifade ve anlam bütünlüğü açısından incelenmesi için bir Türk Dili ve Edebiyatı öğretmenine sunulmuştur. Dil ve anlatım açısından düzenlenen taslak form daha sonra sosyal bilgiler alanında doktora derecesine sahip ve nitel araştırma deneyimi olan alan uzmanına verilmiştir. Uzmanlar bazı soruların aynı veriyi toplamaya yönelik binişik sorular olduğunu belirtmiş ve bu sorular görüşme formundan çıkartılmıştır. Uzman görüşleri sonrasında yarı yapılandırılmış görüşme formu son şeklini almıştır. Soruların doğru bir şekilde ve araştırma amaçları doğrultusunda çalışıp çalışmadığını belirlemek amacıyla 2 sosyal bilgiler öğretmeni ile pilot görüşme yapılmış ve geliştirilen formda sorun olmadığı görülünce veri toplama aşamasına geçilmiştir.

Veri toplama aşamasında öncelikle katılımcılardan görüşme için randevu alınmış ve bu randevu sırasında araştırma bilgi formu verilerek, araştırma hakkında kendilerine detaylı bilgi sunulmuştur. Randevular doğrultusunda çalışma grubunda yer alan tüm katılımcılarla birer kez

yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Katılımcılara ve görüşmelere ait bilgiler Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1

Çalışma Grubunda Yer Alan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerine ve Görüşmelere Ait Bilgiler

Katılımcı Kodu	Cinsiyet	Öğrenim durumu	Hizmet Yılı	Görüşme Süresi
Ö1	Erkek	Lisans	9	18 dk.
Ö2	Erkek	Yüksek Lisans	11	30 dk.
Ö3	Erkek	Lisans	14	33 dk
Ö4	Erkek	Lisans	5	15 dk.
Ö5	Kadın	Lisans	15	21 dk.
Ö6	Erkek	Lisans	13	31 dk
Ö7	Erkek	Yüksek Lisans	8	30 dk.
Ö8	Erkek	Lisans	20	35 dk
Ö9	Kadın	Yüksek Lisans	14	15 dk.
Ö10	Erkek	Yüksek Lisans	18	30 dk.
Ö11	Kadın	Lisans	9	28 dk
Ö12	Erkek	Yüksek Lisans	16	24 dk.
Ö13	Erkek	Lisans	18	20 dk.
Ö14	Erkek	Lisans	9	15 dk
Ö15	Erkek	Lisans	9	19 dk
Ö16	Erkek	Lisans	16	35 dk.
Ö17	Erkek	Lisans	18	30 dk.
Ö18	Erkek	Lisans	9	25 dk

Tablo 1 incelendiğinde katılımcıların cinsiyetlerinin büyük oranda erkeklerden oluştuğu, yaklaşık olarak 13 yıl hizmet yılı ortalamasının olduğu, öğrenim durumlarının lisans ve yüksek lisans düzeyinden oluştuğu ve ortalama görüşme sürelerinin 26 dakika olduğu söylenebilir.

Verilerin Analizi

Yarı yapılandırılmış görüşmeler aracılığıyla 18 katılımcıdan elde edilen görüşme verilerinin analizi için öncelikle veri ön hazırlık çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda tüm görüşmeler yazıya dökülmüştür. Daha sonra Nvivo 10 nitel veri analizi yazılımına yüklenerek analize hazır hale getirilmiştir. Veriler, içerik analizi tekniğiyle analiz edilmiştir. İçerik analizinde veriden yola çıkarak, araştırma konusuna ilişkin çeşitli anlamlara ulaşılır (Stone ve ark., 1966). İçerik analizi bağlamında yazıya dönüştürülmüş olan tüm görüşme verileri satır satır okunarak

yazılım üzerinde kodlanmıştır. Tüm görüşmeler kodlandıktan sonra bu kodlardan yola çıkarak kategoriler ve kategorilerden yola çıkarak da ana temalara ulaşılmıştır.

İnandırıcılık ve Etik Konular

Araştırma etiği bağlamında öncelikle Yozgat Bozok Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulundan 25.01.2023 tarih ve 01/10 sayılı etik kurul onayı alınmıştır. Veriler, gerekli etik izinler alındıktan sonra toplanmıştır. Araştırmanın çalışma grubu belirlendikten sonra katılımcı bilgi formu ve gönüllü kabul formları hazırlanarak tüm katılımcılara görüşmeler öncesinde araştırmanın tüm süreçleri hakkında bilgi verilmiş, diledikleri zaman araştırmadan çekilme haklarının bulunduğu belirtilmiş ve bunun üzerine gönüllü olarak araştırmaya katıldıklarına dair izinleri alınmıştır. Katılımcılardan elde edilen ses kayıtları ve veriler şifreli bir bilgisayarda saklanarak araştırmacılar haricinde kimseyle paylaşılmamıştır. Ayrıca katılımcıların kimliklerini açıkça belli etmemek adına Ö1, Ö2, Ö3... Ö18 şeklinde kod isim verilmiş ve araştırma raporunun tüm sürecinde katılımcılar bu kod isimlerle anılmıştır.

İnandırıcılık, nitel araştırmalarda geçerli ve güvenilir sonuçlar elde edildiğine önemli kanıtlar sunan bir süreçtir (Glesne, 2012). Bu bağlamda araştırmanın inandırıcılığını sağlamak adına yapılan işlemlerden biri katılımcı kontrolünün sağlanmasıdır. Katılımcı kontrolü, verilerin elde edildiği katılımcılara ulaşılarak, ham analizler hakkında geri bildirim verilmesine dayanan bir geçerlilik artırma stratejisi (Merriam, 2013); katılımcıların söylediği veya yaptığı şeyleri araştırmacının yanlış anlama ve yorumlama ihtimalini ortadan kaldıran önemli bir uygulamadır (Maxwell, 2005). Katılımcı kontrolü amacıyla 8 katılımcıya ulaşılmış, ham kodlamaları yapılmış olan veriler katılımcılarla birlikte değerlendirilerek araştırmacılar tarafından doğru anlamların çıkarılıp çıkarılmadığı birlikte incelenmiştir. Araştırma sonuçlarının inandırıcılığını arttırmak için gerçekleştirilen bir diğer uygulama ise analizler üzerine uzman görüşü alınmasıdır. Katılımcılara ait analiz edilmiş olan verilerin yaklaşık %10'u sosyal bilgiler alanında çalışan ve daha önce nitel araştırmalar gerçekleştirmiş olan 2 uzmana verilerek onlardan da verileri kodlaması istenmiştir. Nvivo dosyası üzerinden uzmanlar kodlamalarını gerçekleştirmişlerdir. Daha sonra çevrimiçi bir toplantı düzenlenerek uzmanlar ve araştırmacıların kodlamaları karşılaştırılarak uyum düzeyi kontrol edilmiştir. Karşılaştırma sırasında birinci uzmana ait 2 kodun, ikinci uzmana ait ise 3 kodun araştırmacılarından farklı kodlandığı görülmüştür. Uzmanlarla yapılan görüşmelerde kodların araştırmacılarla aynı anlamlarda kodlandığı ancak isimlendirmelerin farklı olduğu için bu farklılaşmanın yaşandığı belirlenmiş ve bu kodlarda isim değişikliği yapılmıştır. 1 kod ise uzman görüşü sonucunda araştırmanın dışında bırakılmıştır. Yapılan çalışma sonucunda uzmanlar ve araştırmacıların kodlamaları arasında yüksek oranda uyum düzeyi olduğu söylenebilir.

Bulgular

Bu bölümde katılımcılarla gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşme verilerinin içerik analizi tekniğiyle analiz edilmesi sonucunda elde edilen araştırma bulgularına yer verilmiştir. Veri analizi sonucunda elde edilen kod ve kategorilerden yola çıkarak beş ana araştırma temasına ulaşılmıştır. Bu temalar;

- Öğretmenlerin çizgi filmlere ilişkin genel algıları,
- Öğretmenlerin derslerinde çizgi filmlerden yararlanma gerekçeleri,

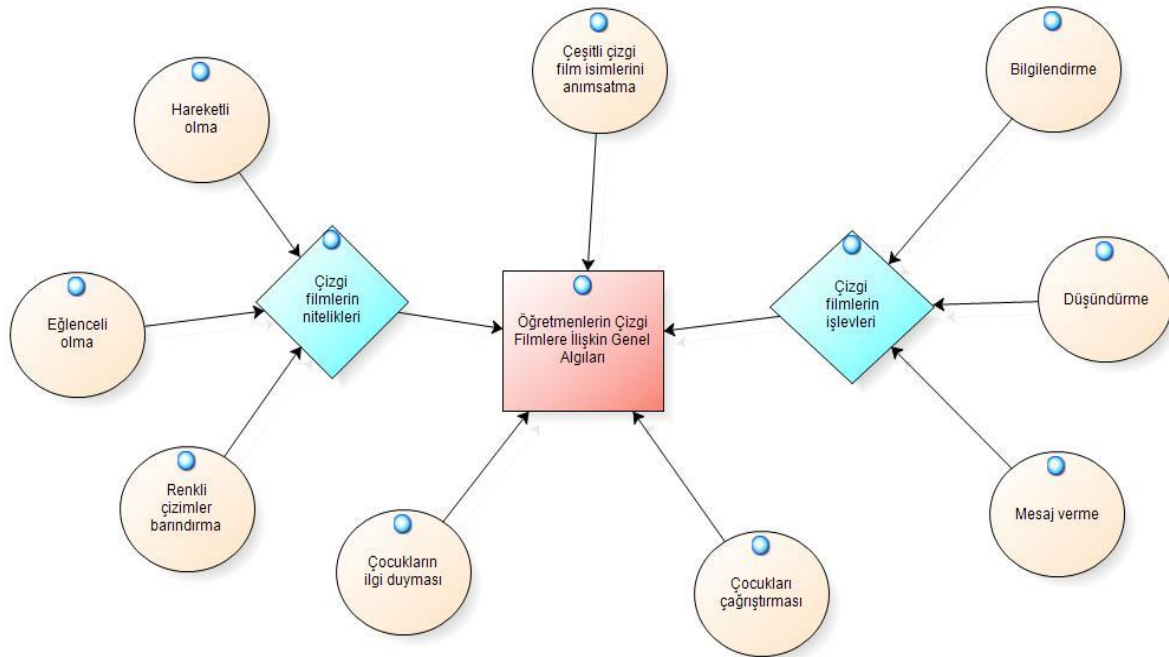
- Öğretmenlerin sosyal bilgiler öğretimi bağlamında tercih ettikleri çizgi film temaları,
- Öğretmenlerin çizgi film kullanımı sırasında karşılaştıkları olumsuz deneyimleri,
- Öğretmenlerin etkili çizgi film kullanımına yönelik önerileri şeklindedir.

Öğretmenlerin Çizgi Filmlere İlişkin Genel Algıları

Katılımcılara “Çizgi filmlere ilişkin algıları” ve “Çizgi film denildiğinde akıllarına neler geldiği” sorulduğunda, elde edilen verilerin analizi sonucunda çeşitli kod ve kategorilere ulaşılmıştır. Öğretmenlerin bu konudaki görüşlerinden yola çıkarak çocukları çağrıştırma, çocukların ilgi duyması, çeşitli çizgi film isimlerini anımsatma, çizgi filmlerin işlevleri ve çizgi filmlerin nitelikleri şeklinde kod ve kategorilere ulaşılmıştır. Bu kod ve kategoriler Şekil 1’de sunulmuştur.

Şekil 1

Öğretmenlerin Çizgi Filmlere İlişkin Genel Algıları

Şekil 1’den görüldüğü üzere öğretmenlerin çizgi filmlere ilişkin çeşitli algı ve görüşleri bulunmaktadır. Veriler incelendiğinde öğretmenlerin, çizgi film denildiğinde akıllarına gelen şeylerden birinin çocukluk kavramı olduğu görülmüştür. Öğretmenler, çizgi film denildiğinde çocukları ve çocukluk dönemini çağrıştırdığını ve çocukların çizgi filmlere ilgi duyduklarını ifade etmişlerdir. Bu konuda Ö8 görüşünü “Çizgi film dendiğinde aklıma çocuklar gelir. Çocukken izlediğim çizgi filmler vardı, sabahları heyecanla beklerdim. Onlar geliyor yani” şeklinde ifade etmiştir. Benzer şekilde çizgi filmlerin çocukları anımsattığını belirten Ö2’de görüşlerini “Çocukları çağrıştırıyor. Çocukların eğlenerek izledikleri filmler diyebilirim” şeklinde belirtmiştir. Katılımcılardan Ö15 ise çizgi filmleri “Öğrencinin ve çocuğun ilgisini çeken hareketli ve etkileyici çizgiler” olarak algıladığını ifade etmiştir. Katılımcılardan Ö9 ise çizgi filmlerin

kendisini çocukluk yıllarına götürdüğünü “Çizgi filmler beni çocukluğuma götürüyor. Küçükken nasıl heyecanla televizyon başında beklediğimi hatırlıyorum. Özellikle hafta sonları sabah erkenden kalkıp hemen televizyon başına geçtim. Annemin kızdığını hatırlıyorum, okula giderken kalkmazsın hafta sonu çizgi film olunca nasıl kalkıyorsun diye” şeklindeki sözleriyle belirtmiştir. Öğretmenlerin konu hakkında sıklıkla vurguladıkları bir diğer nokta ise çizgi film denildiğinde akıllarına çeşitli çizgi film isimlerinin gelmesi olmuştur. Konuya ilişkin olarak Ö1 “Pepe geliyor, Keloğlan geliyor, Rafadan Tayfa geliyor” şeklinde görüş bildirmiştir. Çizgi film isimlerini algıladığını belirten bir diğer katılımcı Ö4 ise görüşünü şu şekilde ifade etmiştir: “2,5 yaşında bir oğlum var. O yüzden çizgi film deyince kırmızı balık, Niloya, Ali Babanın Çiftliği her şey geliyor yani aklıma”.

Çizgi filmlere ilişkin genel algılar noktasında ortaya çıkan bir diğer kategori çizgi filmlerin işlevleri noktasında olmuştur. Öğretmenler çizgi filmlerin mesaj verme, bilgilendirme, düşündürme gibi işlevlere sahip olduklarını belirtmişlerdir. Konu hakkında Ö7 düşüncesini “Çizgi filmler komik, eğlenceli filmler ancak bir mesajının da olması gerekiyor. Sadece eğlence değil de güldürürken düşündürmesi de mesajı da iyi vermesi gerekiyor” şeklinde ifade etmiştir. Çizgi filmlerin bilgilendirici yönüne dikkat çeken Ö6 ise konu hakkında “Çizgi filmler deyince öğrenme, bilgiler edinme boyutunu da unutmamak gerekiyor. Gülme, eğlenme tamam ama oradan çocuklar birçok şey de öğrenebiliyor. Şöyle örnekleyeyim küçükken vücudumuzu tanıtan bir çizgi film izledim ismini şimdi tam hatırlayamadım. İnsan bedeninin içinde dönen şeyleri, damarın içinde giden kan, organlar falan vardı, benim çok ilgimi çekti. Daha o yaşlarda müthiş biyoloji bilgisi kazandırmıştı bana” şeklinde görüş bildirmiştir. Benzer şekilde çizgi filmlerinin mesaj verme işlevinin bulunduğu dikkat çeken Ö16 görüşünü “Mutlaka bir mesajının da olması gerekiyor diye düşünüyorum. Çocuk ilgi duyduğundan, oradaki kişileri model aldığından iyi mesajlar verdiğiinde çocuğa direkt etki ediyor” şeklinde açıklamıştır.

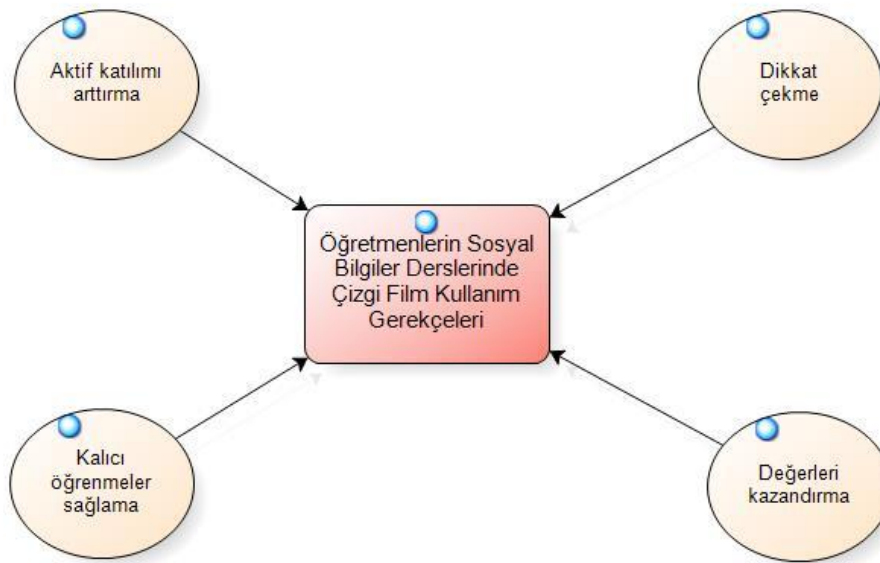
Öğretmenlerin görüşlerinden hareketle bu tema altında ortaya çıkan bir diğer kategori çizgi filmlerin niteliklerine ilişkin olmuştur. Öğretmenler, çizgi filmlerin; eğlenceli olması, hareketli olması ve renkli çizimler barındırması şeklindeki niteliklerine vurgu yapmışlardır. Öğretmenlerin konu hakkında en sık dile getirdikleri durum, çizgi filmlerin eğlenceli olması olmuştur. Katılımcıların tamamının çizgi filmlerin eğlenceli olma niteliğine vurgu yaptıkları görülmüştür. Çizgi filmlerin bu yönüne dikkat çeken Ö15 “Çizgi filmler denildiğinde yani güldürüyor, eğlendiriyor, çocuklar için keyifli, eğlenceli şeyler” şeklinde görüş bildirmiştir. Benzer şekilde Ö6 da görüşünü “İlk aklıma gelen eğlence dolu olması. Çocukların eğlenerek, zevk alarak izlediklerini söyleyebilirim” şeklindeki sözleriyle dile getirmiştir. Çizgi filmlerin niteliklerine ilişkin ortaya çıkan bir diğer vurgu ise çizgi filmlerin hareketli sahnelerle sahip olmasıdır. Konu hakkında Ö2 düşüncesini “Bir diğer şey de çok hareketli, capcanlı olması. Bizim Türk dizilerine bakıyoruz mesela hiç akıyor. Sahne öylece dakikalarca duruyor ama çizgi filmler öyle mi. Takip edemiyorsun gerçekten sürekli bir hareket var, oradan oraya koşturuyorlar” şeklinde belirtmiştir. Konu hakkında dikkat çekilen bir diğer vurgu ise çizgi filmlerin renkli çizimlere sahip olması şeklindedir. Konuya ilişkin Ö2 “Renkli kalemlerle yapılan resimler ve bunların oynatılması şeklinde. Çizgi filmlerde o renkliliği, canlılığı hissedersiniz” şeklinde görüş bildirmiştir.

Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Derslerinde Çizgi Filmlerden Yararlanma Gerekçeleri

Katılımcılara ait verilerin analizi sonucunda ortaya çıkan bir diğer tema, öğretmenlerin sosyal bilgiler öğretiminde çizgi filmlerden yararlanma gerekçeleri ve buna ilişkin deneyimleri şeklinde olmuştur. Katılımcılar sosyal bilgiler öğretiminde çizgi filmleri öğrenci katılımını artırma, dikkat çekme, kalıcı öğrenmeler sağlama, değerleri kazandırma şeklindeki gerekçelerle kullandıklarını belirtmişlerdir. Bu kod ve kategorilere Şekil 2’de yer verilmiştir.

Şekil 2

Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Derslerinde Çizgi Filmlerden Yararlanma Gerekçeleri

Sosyal bilgiler öğretiminde çizgi filmlerden yararlanma gerekçesi olarak öğretmenlerin vurguladığı durumlardan biri derste öğrenilen bilgilerin daha kalıcı olması şeklindedir. Konu hakkında Ö18 “Çizgi filmde gördüğün zaman aklından çıkmıyor. Belki sınıfta söylediğin bir şeyi bir konuyu unutuyor ama çizgi filmde izlediğinde daha kalıcı oluyor” şeklinde görüş bildirmiştir. Öğretmenlerin konuya ilişkin vurguladıkları bir diğer nokta çizgi filmlerin, çocukların dikkatini çektiği yönündedir. Çizgi filmlerin dikkat çekici olmasına ilişkin görüşünü Ö17 “Çizgi filmlerdeki yansıtılan şeyler çok canlı, rengarenk. Sahneleri hep capcanlı, çok hareketli. Bu da çocukların oldukça dikkatini çekiyor” şeklinde dile getirmiştir. Derste çizgi film kullanımı bağlamında dile getirilen bir başka görüş, çizgi filmlerin öğrencilerin derse olan ilgisini ve katılımını arttırdığı şeklindedir. Konuya ilişkin olarak Ö10 düşüncesini “Normal şekilde konu anlattığınızda ya da slayttan anlatarak gittiğinizde, tahtadan bakınca çocukların zaman zaman dersten koştüğünü görebiliyorum. Belirli bir süre sonra sıkılıyorlar. Ama çizgi film izleyip etkinlik yaptığımızda parmak kaldırmak, sorulara yanıt vermek için can atıyorlar. Heyecanlı şekilde tüm çocukların derse katılmak için can attıklarını görüyorum. Çocuklara eğlenceli geldiği için daha çok ilgilerini çekiyor, daha çok derse katılıyorlar” şeklinde ifade etmiştir. Katılımcıların bu ana tema altında vurguladıkları bir diğer nokta ise sosyal bilgilerde değerler eğitimi bağlamında çizgi filmlerden yararlanma şeklindedir. Bu konuya dikkat çeken Ö12 görüşlerini “Çizgi filmleri doğru seçtiğinizde çok güzel çizgi filmler var. Özellikle TRT Çocuk içeriklerini beğenerek

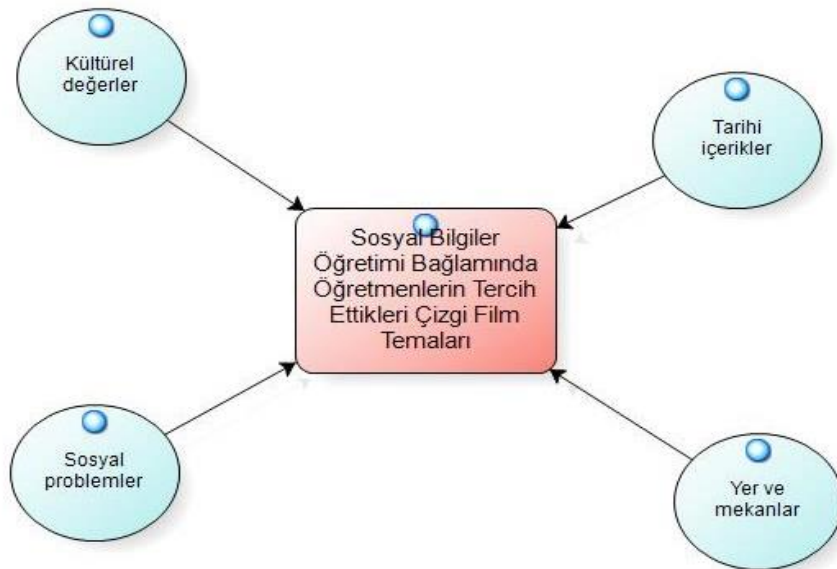
kullanıyorum. Hep baktığınızda kültürümüzle, değerlerimizle ilgili çocuklara mesajlar verdiğini görüyorsunuz. Çocuklara milli ve manevi değerlerimizi öğretmek için faydalı olduğunu düşünüyorum” şeklindeki sözleriyle belirtmiştir.

Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Öğretimi Bağlamında Tercih Ettikleri Çizgi Film Temaları

Öğretmenlerin sosyal bilgiler öğretimi bağlamında tercih ettikleri çizgi film temalarına ilişkin kodlara Şekil 3’te yer verilmiştir.

Şekil 3

Öğretmenlerin Sosyal Bilgiler Öğretimi Bağlamında Tercih Ettikleri Çizgi Film Temaları

Şekil 3 incelendiğinde öğretmenlerin, sosyal bilgiler öğretimi bağlamında kültürel değerler içeren, sosyal sorunlara dikkat çeken, tarihi içerikler barındıran ve çeşitli mekanları tanıtan çizgi film temalarını tercih ettikleri görülmektedir. Konu hakkında öğretmenlerin tercih ettikleri çizgi film temalarından biri sosyal bilgiler eğitimi bağlamında çeşitli kültürel değerleri öğrencilere kazandırabilecek çizgi filmler şeklindedir. Konu hakkında Ö9 düşüncesini “*Tema olarak bir defa izlediğimiz çizgi filmlerde milli kültürümüzle, manevi değerlerimizle ilgili bir şeyler var mı? Çocuk kültürümüzle ilgili hangi değerleri kazanabilir diye bakıyorum. Mesela Maysa ve Bulut izliyoruz, Türk kültürüne yönelik o kadar şey var ki. Çocuklar kültürümüzü milli manevi değerlerimizi tanıyorlar. Yine izlediğimiz bir başka çizgi film, çok seviyor çocuklar Rafadan Tayfa. Orada da kültürümüze has, geleneklerimiz göreneklerimiz olsun. Bu şekilde katkı sağlayacak çizgi film temaları öncelikli tercihimdir*” şeklindeki sözleriyle dile getirmiştir. Konu hakkında bir diğer katılımcının (Ö3) görüşleri de benzer şekildedir: “*Vatanseverlik, yardımseverlik, misafirperverlik gibi bize özgü kültürel değerlerimizi yansıtmalı*”.

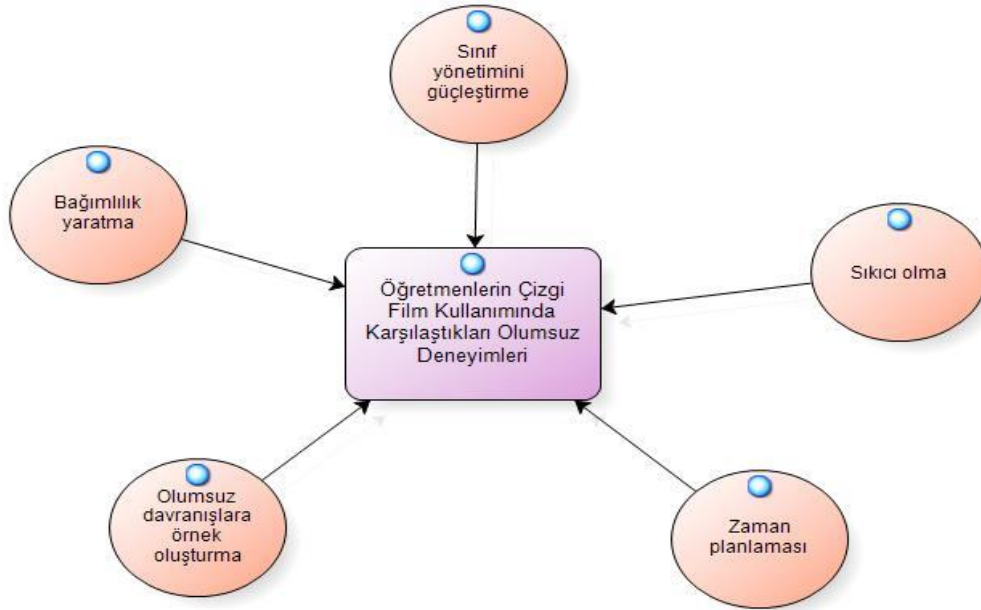
Öğretmenler tarafından tercih edilen bir başka çizgi film teması ise tarihi içerikler barındıran çizgi filmlerdir. Tarihi içerikler bağlamında milli mücadele ve Atatürk’ün hayatı ile ilgili çizgi film tercihi olan Ö11 düşüncesini “*Milli mücadeleden bahsederken Atatürk’le ilgili bir*

çizgi film var, Atatürk'ün hayatını anlatan kısa bir animasyon. Onu mutlaka izletiyorum öğrencilerime” şeklinde ifade etmiştir. Sosyal bilgiler öğretiminde tarihi içeriklere sahip çizgi filmleri tercih eden katılımcılardan bir diğeri olan Ö15 ise *“Bir de Osmanlı Devleti'yle ilgili çizgi filmler kullanıyorum. Youtube'da Osmanlılarda önemli olaylarla ilgili çok güzel içerikler hazırlamışlar kısa kısa. Çocuklar ilgi gösteriyor. Konusu geldikçe onları birlikte izliyoruz. Bir anda çok fazla konu var 7. Sınıfta Osmanlılarla ilgili. Çok fazla bilgi olduğundan çocuklar o çizgi filmleri izlediğinde daha kolay akıllarında kalıyor”* şeklinde görüş bildirmiştir.

Konuya ilişkin olarak ortaya çıkan bir diğerkod ise çeşitli yer ve mekanları tanıtan çizgi filmler şeklinde olmuştur. Katılımcılar; ülkemizin doğal ve tarihi varlıklarını yansıtan, ülkemizin görülmesi gereken turistik mekanlarını tanıtan çizgi filmleri tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. Konuya ilişkin olarak Ö2 *“En son Göbeklitepe ile ilgili izledik. Ülkemiz bu türde tarihi öneme sahip yerler açısından çok zengin. Kaldırıp şimdi her çocuğu götürme şansımız yok ama bu şekilde çizgi filmle çocuklar o tarihi güzelliğimizi tanımış oldu, önemini tanımış oldu”* şeklinde görüşlerini paylaşmıştır. Benzer şekilde ülkemizin tarihi ve turistik alanlarıyla ilgili çizgi filmler kullandığını belirten Ö10 ise görüşünü *“Evet seçerken dikkat ettiğim temalar var. Ülkemizin turistik, görülmesi gereken yerleriyle ilgili çizgi filmler tercih ediyorum. Daha önceden edinmiş olduğum çizgi filmler var. Zaman zaman youtube'dan da açıyoruz. Şimdi gerçekçi olursak çok az çocuk Yozgat'tan kalkıp gidip bu yerleri görebiliyor. Biz çizgi filmlerle oraları sınıfa getiriyoruz”* şeklindeki sözleriyle ifade etmiştir. Öğretmenlerin konu hakkında vurgu yaptıkları bir diğerkod ise sosyal sorun ve problemlere dikkat çeken çizgi filmlerin tercih edilmesi şeklindedir. Su sorunu ile ilgili çizgi film tercih ettiğini belirten Ö12 *“Çocukların ders çıkaracakları çizgi filmler tercih ediyorum. Su kaynaklarımızın azalması ve gelecekte bizi neler beklediğiyle ilgili bir animasyon film izledik geçenlerde. Çocuklar ondan sonra evde ne gibi önlemler aldıklarını, ailelerini uyardıklarını paylaştılar bir sonraki ders. Bu şekilde sorunları ele alan çizgi filmler etkili oluyor”* şeklinde düşüncelerini dile getirmiştir.

Öğretmenlerin Çizgi Film Kullanımı Sırasında Karşılaştıkları Olumsuz Deneyimleri

Konuya ilişkin olarak ortaya çıkan bir diğerkod ana tema katılımcıların çizgi film kullanımı sırasında yaşadıkları olumsuz deneyimler şeklindedir. Öğretmenler; bağımlılık yaratma, olumsuz davranışlara örnek oluşturma, sıkıcı olma, sınıf yönetimini güçleştirme ve zaman planlaması bakımından çizgi film kullanımıyla ilgili olumsuz deneyimlere dikkat çekmişlerdir. Bu kodlara Şekil 4'te yer verilmiştir.

Şekil 4**Öğretmenlerin Çizgi Film Kullanımı Sırasında Karşılaştıkları Olumsuz Deneyimleri**

Bu tema bağlamında öğretmenlerin vurguladıkları olumsuz durumlardan birincisi çizgi film izleme etkinliklerinin sınıf yönetimini zorlaştırması şeklinde olmuştur. Çizgi film sırasında sınıf yönetimini sağlamakta zorlandığını belirten Ö7 görüşünü “Normal ders düzeninde kontrolü rahatlıkla sağlayabiliyorum ama bir şey izleme olsun, çizgi film olsun bu tip etkinliklerde sınıfı kontrol etmek zor olabiliyor. Örneğin sınıfta parmak kaldırmadan konuşmuyorlar öyle bir kuralımız var ama çizgi film izliyoruz arada bir şey soruyorum hep bir ağızdan bağırma ve gürültü olabiliyor. Bu açıdan zorlukları var yani” şeklindeki sözleriyle açıklamıştır. Benzer şekilde görüş bildiren Ö2'nin ise düşüncesi şu şekildedir: “Bazı öğrenciler çizgi film izleme sırasında ses yapıyor, arkadaşına şaka yapıyor. Orada gördüğü bir şeyi yorumlamaya kalkıyor ya da komik bir şey varsa yine gürültü olarak. Doğal olarak sınıfta zaman zaman gürültü yükseliyor ve çizgi filmi anlamak zorlaşıyor”.

Katılımcıların çizgi filmlerle ilgili olumsuz olarak dikkat çektikleri bir diğer durum bağımlılık noktasında olmuştur. Çizgi filmlerin öğrencilerde bir süre sonra bağımlılık yaratabileceğini ifade eden Ö1 görüşünü “Çocuklar açısından düşündüğümüzde eğlenceli olduğundan bir süre sonra sürekli izlemek isteyebilir. Siz belki o ders için bir çizgi film planlaması yapmamışsınızdır ama çocuklar çizgi film izlemekte diretebilir. Bağımlılık derecesine ulaşmaması lazım bu işin. Ya da siz kullanıyorsunuz, diğer derslerde de sürekli izlemek isteyebilir, diğer hocalar açısından yine baskı oluşturabilir” şeklindeki sözleriyle ifade etmiştir. Benzer şekilde Ö16 da “Zamanla bu durum ekran bağımlılığına dönüşebilir. Çocuklara çizgi film izleterek öğretiyoruz düşüncesiyle alışkanlık haline getirebilir” şeklinde görüş bildirmiştir.

Katılımcıların dikkat çektiği bir diğer nokta aşırı kullanımın çizgi filmlerin etkisini kırabileceği ve öğrencilerin sıkıldığı etkinlikler haline dönüşebileceği şeklindedir. Konu hakkında Ö11 “Bir diğer handikap da çocukların sıkılması. İyi bir çizgi film tercihi, planlama gerekiyor. Çok uzun çizgi filmler olmaması lazım. Çocukların anlayamayacağı düzeyde

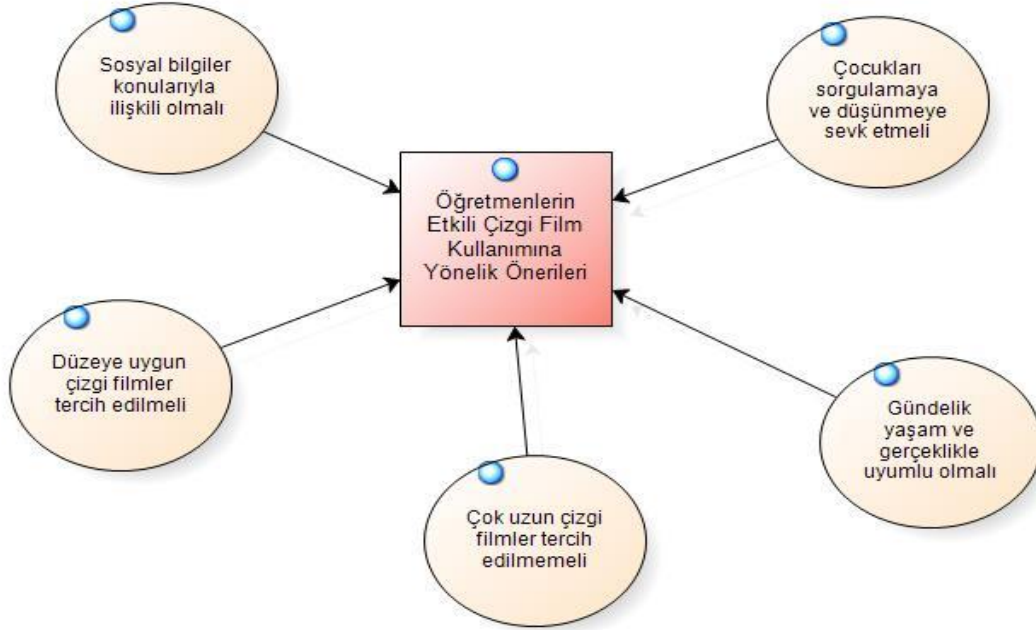
karmaşık olmaması lazım, düzeylerine uygun olacak. Eğer böyle olmazsa çocuk çizgi filmde de sıkılıyor” şeklinde görüşünü ifade etmiştir. Ö11 ile benzer şekilde Ö4 ise görüşünü “Tamam çizgi filmler faydalı dedik ama faydalarını sıralarken şunu da belirtiyim. Sürekli çocukları çizgi filme boğmamak lazım. Sürekli siz çizgi film dediğinizde bir süre sonra hepsi sıkılır” şeklinde paylaşmıştır.

Konu hakkında dile getirilen bir diğer husus çizgi filmlerin, çocuklarda olumsuz davranışlara ve şiddet eğilimine yol açabileceği şeklindedir. Konuya ilişkin olarak Ö12 “*Şiddet unsuru taşıyan çok çizgi film var. Siz iyi niyetle çocuklar eğlensin diye açtınız belki ama oradaki işte birbirine karşı saldırı, şiddet unsurları çocuğun bilinç altına etki ediyor mu? Bu nedenle iyi niyetle izlettiğiniz bir çizgi film çocukların şiddet davranışını pekiştirebilir”* şeklinde çizgi filmler ile ilgili kaygılarını dile getirmiştir. Benzer olarak Ö5 “*Yeni neslin izledikleri şeylere baktığımızda hep saldırganca ya da negatif değerlere ilişkin şeylerle dolu olduğunu görüyoruz. O yüzden çizgi film izlemek yararlıdır diye bir genelleme yanlış olacaktır. Çocuk izlediği çizgi filmde birçok olumsuz davranış kapabilir, kendisine olumsuz rol modeller alabilir”* şeklinde görüş bildirmiştir. Benzer noktalarda görüş bildiren Ö9 da görüşünü “*Tabi yani olumsuz yönleri de var muhakkak. Mesela çocuk şiddet içerikli bir çizgi film izlerse, işte oradaki örnek aldığı kahraman mesela süper güçleriyle saldırıp yeniyor diyelim, çocuk da kendisine olumsuz bir davranışta bulunan arkadaşına hemen saldırma eğiliminde olabilir”* şeklindeki sözleriyle ifade etmiştir.

Katılımcıların olumsuz deneyim anlamında vurguladıkları son durum ise zaman yönetimi noktasında olmuştur. Öğretmenler çizgi film kullanımının zaman yönetimi konusunda sorunlara yol açabileceğini bununla birlikte öğretim programında yer alan konuları yetiştirmede güçlük yaşatabileceklerini belirtmişlerdir. Konuya ilişkin Ö4 düşüncesini “*Dozunda kullanmak gerek demiştik az önce oradan yola çıkarak o zaman olumsuz şunu belirtiyim. Sosyal bilgiler dersi olarak zaten çok yoğun bir içeriğimiz var. Konuları hakkıyla işleyebilmek için zamanla yarışıyoruz diyebilirim. En kötü çizgi film nerden baksanız 15-20 dakika. Bu nedenle her konuda her derste çizgi film izletmeye kalksanız, konular ne olacak. Derste yerine getirmeniz gereken diğer şeyler ne olacak. Programdan mecbur fedakarlık etmeniz gereken bir başka şeyler olacak. O yüzden sosyal bilgiler dersi için zaman açısından olumsuz bir durum yarattığını söyleyebilirim”* şeklinde paylaşmıştır. Zaman yönetimi açısından çizgi filmlerin sürelerine de dikkat edilmesi gerektiğini belirten Ö14 ise görüşünü “*Çizgi filmin süresi de önemli. Bazı çizgi filmlere bakıyorsunuz film gibi. 1-2 saat sürebiliyor. Süresi çok uzun olduğunda konuları yetiştirmek için bu sefer sorun olacaktır. Konuları işlemek için vakit kalmayabilir”* şeklindeki sözleriyle ifade etmiştir.

Öğretmenlerin Etkili Çizgi Film Kullanımına Yönelik Önerileri

Öğretmenlerin çizgi film deneyimlerine ilişkin ortaya çıkan ana temalardan biri de sosyal bilgiler öğretiminde çizgi filmlerin etkili kullanımına yönelik öneriler olmuştur. Bu konuda katılımcılar çizgi filmleri tercih ederken; düzeye uygun, çocukları düşünmeye ve sorgulamaya teşvik eden, gündelik yaşama uygun, sosyal bilgiler kazanımlarıyla ilişkili ve ders saati süresince tamamlanabilecek uzunlukta olma gibi önerilerde bulunmuşlardır. Katılımcıların etkili çizgi film kullanımına ilişkin önerileri Şekil 5’te sunulmuştur.

Şekil 5**Öğretmenlerin Etkili Çizgi Film Kullanımına Yönelik Önerileri**

Şekil 5'ten görüldüğü üzere öğretmenlerin etkili çizgi film kullanımına yönelik önerilerinden biri çizgi filmlerin sosyal bilgiler kazanımlarıyla ilişkili olması gerektiğidir. Konuya ilişkin olarak Ö5 düşüncesini *"Biliyorsunuz her konumuz için programda da yer alıyor, çocuklara kazandırmamız gerek kazanımlar var. Seçtiğimiz çizgi film kazanıma uygun mu, benim derste ele aldığım konuyla ilişkisi var mı? Mutlaka bunun da belirlenerek çizgi film kullanılması gerekiyor"* sözleriyle açıklamıştır. Benzer olarak Ö9 da *"Bizim sınıfta çocuklara kazandırmak istediğimiz hedeflerimize uygun mu? Bunun da sorgulanması gerekiyor"* şeklindeki sözleriyle çizgi filmlerin kazanımla uyumlu olması gerektiğine yönelik öneride bulunmuştur. Katılımcıların önerdikleri bir diğer husus çizgi filmlerin çocukları düşünmeye ve sorgulamaya teşvik etmesi yönünde olmuştur. Etkili bir çizgi film kullanımı için çizgi filmlerin mutlaka bir mesaj barındırması gerektiğini ifade eden Ö13 konu hakkındaki düşüncelerini şu şekilde ifade etmiştir: *"Çizgi filmlerin teması ve vurgulamak istediği bir sonucu olması gerekiyor. Çocuk o kıssadan hisseyi almalı çizgi filmin sonunda. Şöyle düşünelim, sınıfta doğamızın kirletilmesini konu alan bir çizgi film izledik. Çocuk çizgi filmde şöyle düşünecek önce. Acaba ben ne kadar çevremi koruyorum? Doğama zarar veriyor muyum?"*

Konuya yönelik olarak öğretmenlerin öneride buldukları bir diğer husus çizgi filmlerin süresi noktasında olmuştur. Etkili kullanım için çizgi filmlerin çok uzun veya çok kısa değil dengeli uzunlukta olması gerektiğini belirten Ö10 düşüncesini *"Daha önce de belirttiğim gibi çizgi filmlerin süresi de çok önemli. Çok uzun olduğunda çocuk sıkılıyor, konuları yetiştiremiyorsunuz. Çok kısa olduğunda ise çocuk çok bir şey anlamıyor. O yüzden kararında olması, dersimizde tamamlayabileceğimiz sınırdaki çizgi filmler izletsek daha yararlı olur diye düşünüyorum"* şeklindeki sözleriyle belirtmiştir. Benzer bir noktaya dikkat çeken Ö2 de düşüncelerini *"Seçerken kısa ve öz olmasına dikkat edebiliriz. Çizgi film çok uzun olunca çocuk oradaki ana fikri tam olarak yakalayamayabiliyor. Ya da başta, sonra bazı kısımları alıyor,*

bütününü tam kavrayamıyor. Bu nedenle kısa çizgi filmler tercih edilebilir” sözleriyle ifade etmiştir.

Etkili çizgi film kullanımına yönelik olarak öğretmenlerin sıklıkla vurguladıkları noktalardan biri çizgi filmlerin, çocukların düzeyine uygun seçilmesi gerektiği şeklindedir. Sosyal bilgiler derslerinde kullanılacak çizgi filmlerin çocukların yaş düzeyine uygun olması gerektiğini ifade eden Ö12 düşüncesini *“Her çizgi filmi her sınıfta izletemeyiz. Çocuğun yaş grubuna uygun olmalı. 7. Sınıf çocuğuna tutar da ilkokul çocuklarının izlediği çizgi filmleri izletirsek ya da 5. sınıf çocuğuna daha yüksek yaş grubu hiçbir verim elde edemeyiz. 7. sınıf çocuğu ciddiye almaz, dersi kaynatmaya başlar, 5. sınıf çocuğu da çizgi filmi tam olarak anlayamaz”* şeklinde açıklamıştır. Benzer şekilde Ö18 de düzeye uygunlukla ilgili düşüncesini *“Bence en önemlisi çocuğun seviyesine uygun olması”* şeklinde ifade etmiştir. Çizgi filmlerin dil ve anlatım yönünden çocukların düzeyine uygun olması gerektiğini öneren Ö17 ise şu şekilde görüş bildirmiştir: *“Çocuğun anlayabileceği seviyede, dil anlatımının seviyesine uygun çizgi filmler kullanılmalı”*. Öğretmenlerin öneri noktasında vurguladıkları bir diğer husus ise çizgi filmlerin, çocukların gündelik yaşamıyla ilişkili seçilmesidir. Konuya ilişkin olarak Ö4 *“Çocuğun yaşamında, gerçekliği olan çizgi filmler tercih edilebilir. Çok ütöpik çocuğun gerçek yaşamında olmayan şeylerin çok bir etkisi de olmuyor bana göre. Tamam belki hayal gücü açısından önemli ama çocuk onu kendi yaşamıyla bağlayamıyor”* şeklinde görüş bildirmiştir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu bölümde araştırma bulgularından elde edilen sonuç ve öneriler ile sonuçların alanyazındaki diğer araştırma bulgularıyla karşılaştırılmasına ilişkin bilgilere yer verilmiştir. Araştırma sonucunda sosyal bilgiler öğretmenlerinin çizgi filmlere ilişkin algıları; çeşitli çizgi film isimlerini akıllara getirmesi, çocukları çağırtması ve çocukların ilgi duyduğu filmler olması şeklindedir. Ayrıca katılımcıların algılarına göre çizgi filmlerin nitelikleri ve işlevlerine göre ikiye ayrıldığı görülmüştür. Nitelikleri bakımından çizgi filmler hareketli sahneler barındırma, eğlenceli olma ve renkli çizimlere sahip olma şeklinde algılanırken; işlevleri bakımından ise bilgilendirme, düşündürme ve mesaj verme şeklinde algılanmıştır. Alanyazındaki çalışmalar da araştırma sonuçlarına benzer olarak sosyal bilgiler öğretiminde çizgi filmlerin derse olumlu katkılar sağlayan materyaller olduğunu göstermektedir. Şentürk'ün (2020) araştırmasında, sosyal bilgiler derslerinde çizgi film ve romanların kullanılmasının derse olumlu katkı sağladığı tespit edilmiştir. İlhan ve Oruç (2019) araştırmasında, çizgi filmlerin bir sosyal bilgiler dersinde öğrenilenlerin kalıcılığına olumlu etkisi olduğunu bulmuştur. Şentürk ve Şimşek (2021), çizgi filmlerin sosyal bilgiler derslerinde kullanımının öğrencilerin derse karşı ilgisini olumlu etkilediğini belirtmiştir. Can'ın (1995) çizgi filmlerle ilgili gerçekleştirdiği okul öncesi çocuklara yönelik doktora çalışmasında, katılımcıların tamamının çizgi filmlerin faydalı olduğunu ayrıca çocuk gelişimini de olumlu etkilediğini belirttikleri görülmüştür. Araştırma sonuçlarına göre çizgi filmlerin öğrencilerin hayal dünyasını geliştirdiği, dersi eğlenceli hale getirdiği ve derse hareketlilik kattığı belirlenmiştir. Araştırma sonuçlarına paralel olarak Aslan (2020) da çalışmasında, çizgi filmlerin öğrencilere bir mesajının olması ve verilen mesajların net bir şekilde öğrenciler tarafından algılanarak onları düşünmeye yönlendirmesi gerektiğini ifade etmektedir.

Araştırma sonucunda öğretmenlerin, sosyal bilgiler öğretimi bağlamında çizgi filmlerden derse dikkat çekme, aktif katılımı artırma, değer eğitimi ve kalıcı öğrenmeler sağlama gerekçeleriyle yararlandıkları belirlenmiştir. Alanyazındaki araştırmalar da araştırma

sonuçlarıyla örtüşmektedir. Sınıf öğretmenlerinin hayat bilgisi dersinde çizgi film ve animasyonları daha çok hangi amaçlarla kullandıklarını belirlemeyi amaçlayan araştırmasında Aslan (2020), öğretmenlerin çizgi film ve animasyonları daha çok çizgi filmlerin dikkat çekiciliği, eğlenceli olması, öğreticiliği, kalıcılığı sağlaması gibi nedenlerden dolayı tercih ettiklerini belirlemiştir. Araştırma sonuçlarıyla benzer bulgular Topkaya'nın (2014) araştırmasında da görülmektedir. Topkaya'ya göre eğitici çizgi filmler, çizgi filmdeki karakterler üzerinden konuları daha canlı ve ilgi çekici hale getirmekte, bu durum çocukların hayal gücünü tetikleyerek dersteki motivasyonlarını olumlu yönde etkilemektedir. Benzer şekilde Megawati ve Anugerahwati (2012) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, çizgi filmlere dayalı öğretim süreçlerinin daha kalıcı öğrenmeler sağladığı belirlenmiştir.

Araştırmanın bir başka sonucuna göre öğretmenlerin, sosyal bilgiler öğretimi amacıyla kültürel değerler barındıran, tarihi olaylara yer veren, sosyal sorunlara değinen ve ülkemizin doğal ve tarihi güzelliklerini anlatan çizgi film temalarını tercih ettikleri görülmüştür. İşcan da (2011) araştırmasında, çizgi filmlerin Türk tarih ve kültürünü öğrencilere kazandırmada kullanılması gerektiği sonucuna ulaşmıştır. Bu doğrultuda araştırma sonuçlarıyla benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Araştırma sonucunda sosyal bilgiler öğretmenlerinin çizgi filmlere ilişkin olumsuz deneyimlerinin sınıf yönetimini zorlaştırma, bağımlılığa dönüşebilme, yoğun kullanımda sıkıcı olma, zaman planlamasında güçlük ve olumsuz davranışlara örnek oluşturma şeklinde olduğu görülmüştür. Araştırma sonuçlarıyla benzer olumsuzluklar Şentürk'ün (2020) çizgi filmlerle ilgili yaptığı bir çalışmada da görülmüştür. Sosyal bilgiler derslerinde öğrencilerin eğitici çizgi film kullanımı ile ilgili deneyimlerinden ulaşılan "Yaşanan Zorluklar" ile ilgili alt temaya göre çizgi filmlerin zaman aldığı, sınıfta gürültüye neden olduğu, sınıf kontrolünü zorlaştırdığı gibi bulgulara rastlamıştır. Dolayısıyla araştırma sonuçları ve alanyazın birlikte değerlendirildiğinde, sosyal bilgiler derslerinde çizgi film kullanımına ilişkin benzer olumsuz durumlarla karşılaşıldığı söylenebilir. Cheesman (2006) tarafından gerçekleştirilen çalışmada da çizgi filmlerin sınıf içinde kullanımının sınıf yönetimini zorlaştırdığına ilişkin araştırma bulgularına yer verilmiştir.

Araştırma sonuçlarına göre sosyal bilgiler öğretmenlerinin etkili çizgi film kullanımına yönelik önerileri olmuştur. Bu öneriler; çizgi filmlerin konu ve kazanımla ilişkili olması, çocukları sorgulama ve düşünmeye teşvik etmesi, gündelik yaşam ve gerçeklikle uygun olması, öğrencilerin düzeyine uygun olması ve çok uzun süreli çizgi filmlerin tercih edilmemesi şeklindedir. Çizgi filmler üzerine gerçekleştirdiği araştırmasında Topkaya ve Yılar da (2015) eğitici çizgi romanların hayal güçlerini geliştirerek öğrencileri düşünmeye ve sorgulamaya teşvik etmesi gerektiğini belirtmiştir. Şentürk'ün (2020) araştırmasında ise etkili çizgi film kullanımına yönelik; çizgi filmlerin ders kitaplarına eklenmesi, farklı derslerde de kullanılması, farklı konularda da kullanılması, çizgi filmlerin aşırı uzun olmaması, çizgi filmde sevilen ve olumsuz rol model olan karakterlerin kullanılması şeklinde öneriler getirilmiştir.

Araştırma bulguları ve sonuçları değerlendirildiğinde şu önerilerde bulunulabilir:

- Sosyal bilgiler derslerinde öğrencilerin aktif katılımlarını sağlamak ve derse dikkat çekmek amacıyla çizgi filmler kullanılabilir.
- Öğrencilerin sosyal bilgiler dersine karşı motivasyon ve ilgilerini arttırmak amacıyla çizgi filmlerden yararlanılabilir.

- Sosyal bilgiler öğretimi bağlamında çizgi filmler iyi bir planlama dahilinde kullanılmalıdır.
- Sosyal bilgiler öğretiminde çizgi filmlerin kullanıldığı uygulamalı araştırmalar gerçekleştirilebilir.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı (*Birden fazla araştırmacı varsa*)

Araştırmaya her iki yazar da eşit oranda katkı sağlamıştır.

Çatışma Beyanı

Bu çalışmanın herhangi bir kurum, kuruluş ve kişi ile çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Kaynakça

- Abdüsselam, Z. (2013). *Fen öğretiminde çizgi filmlerin etkisi: Kuvveti keşfedelim örneği*. [Yüksek lisans tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi (Tez No. 293194).
- Arıkan, A. (2001). *Yedi ve on iki yaş arası çocuklara çizgi film yöntemi ile müze eğitiminin verilmesi*. [Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi (Tez No. 110635).
- Aslan, Ş. (2020). *Hayat bilgisi öğretiminde çizgi film ve animasyon kullanımına ilişkin öğretmen görüşleri*. [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi (Tez No 620093).
- Barr, R., Barth, J. L., & Shermis, S. S. (2013). *Sosyal bilgilerin doğası*. (C. Dönmez, Çev.). Pegem Akademi Yayınları.
- Bayındır, N. 2015. Sınıf öğretmenlerinin çizgi filmlerin öğretimsel rolüne ilişkin görüşleri. *International Journal of Social Science*, 41, 109-117. <http://dx.doi.org/10.9761/JASS3178> adresinden 17.11.2022 tarihinde erişilmiştir.
- Can, A. (1995). *Okul öncesi çocuklara yönelik televizyon programları içinde çizgi filmlerin çocukların gelişimine ve iletişimine etkileri*. [Doktora tezi, Marmara Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi (Tez No 42067).
- Cheesman, K. (2006). Using comics in the science classroom. *Journal of College Science Teaching*, 35(4), 48-51. https://my.nsta.org/click?file=jcst0601_48.pdf adresinden 14.03.2023 tarihinde erişilmiştir.
- Çakmak, A., ve Koç, K. (2015). Anaokulu çocuklarının televizyon, kitap, bilgisayar ve oyuncaklarla geçirdikleri zamanın niteliğinin incelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(2), 513-534. <https://doi.org/10.21547/jss.256764> adresinden 02.12.2023 tarihinde erişilmiştir.
- Demir, E. (2019). *Çizgi film karakter reklamlarının çocuk tüketiciler üzerindeki etkileri*. [Yüksek lisans tezi, Sakarya Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi (Tez No 569044).
- Doğan, A., ve Göker, G. (2012). Tematik televizyon ve çocuk: ilköğretim öğrencilerinin televizyon izleme alışkanlıkları. *Milli Eğitim Bakanlığı Dergisi*, 42(194), 5-29. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/milliegitim/issue/36174/406736> adresinden 18.11.2022 tarihinde erişilmiştir.
- Ekiz, D. (2003). *Eğitimde araştırma yöntem ve metotlarına giriş: nitel, nicel ve eleştirel kuram metodolojileri*. Anı Yayıncılık.
- Glesne, C. (2012). *Nitel araştırmaya giriş*. (A. Ersoy ve P. Yalçınoğlu, Çev.). Anı Yayıncılık.
- İlhan, G. O., ve Oruç, Ş. (2019). Sosyal bilgiler dersinde çizgi roman kullanımı: Teksas tarihi. *Eğitim ve Bilim*, 44(198), 327-341. <http://dx.doi.org/10.15390/EB.2019.7830> adresinden 18.11.2022 tarihinde erişilmiştir.

- İşcan, A. (2011). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde filmlerin yeri ve önemi. *Turkish Studies*, 6(3), 939-948. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.2692> adresinden 17.11.2022 tarihinde erişilmiştir.
- Maxwell, J. A. (2005). *Qualitative research design: an interactive approach*. Thousand Oaks, Sage
- Megawati, F., & Anugerahwati, M. (2012). Comic strips: A study on the teaching of writing narrative texts to Indonesian EFL students. *TEFLIN Journal*, 23(2), 183-205. <https://doi.org/10.15639/teflinjournal.v23i2/183-205> adresinden 06.01.2023 tarihinde erişilmiştir.
- Memişoğlu, H. (2008). *Sosyal bilgiler dersi öğretiminde proje tabanlı öğrenme yaklaşımı*. [Doktora tezi, Gazi Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi (Tez No 214518).
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma: desen ve uygulama için bir rehber*. (S. Turan, Çev.). Nobel Yayıncılık.
- Milli Eğitim Bakanlığı, (2018). *Sosyal bilgiler dersi öğretim programı*. mufredat.meb.gov.tr adresinden 06.01.2023 tarihinde erişilmiştir.
- Oruç, Ş., ve Teymuroğlu, B. (2016). Sosyal bilgiler öğretiminde çizgi film kullanımının öğrencilerin akademik başarılarına etkisi. *International Journal of Field Education*, 2(2), 92-106. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ijofe/issue/28468/303428> adresinden 06.01.2023 tarihinde erişilmiştir.
- Özer, S. (2012). *Sosyal Bilgiler öğretiminde çizgi filmlerin kullanımı*. [Yüksek lisans tezi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi (Tez No 314775).
- Özeskici, D. (2014). *Çizgi filmlerin görsel sanatlar dersi açısından önemi hakkında öğretmen ve öğrenci görüşleri*. [Yüksek lisans tezi, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi (Tez No 357543).
- Rose, P., Beeby, J. & Parker, D. (1995). Academic rigour in the lived experience of researchers using phenomenological methods in nursing. *Journal of Advanced Nursing*, 21(6), 1123-1129. <https://doi.org/10.1046/j.1365-2648.1995.21061123> adresinden 17.11.2023 tarihinde erişilmiştir.
- Sancak, Y. (2018). *Çizgi filmlerin din eğitimindeki rolü hakkında din kültürü ve ahlak bilgisi öğretmenlerinin görüşleri: Sivas ve Kars ili örneği*. [Yüksek lisans tezi, Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi (Tez No 521201).
- Stone P. J., Dunphy, D. C., Marshall, S. S., & Ogilvie, D. M. (1966). *The general inquirer: a computer approach to content analysis*. The M.I.T. Press.
- Şentürk, M. (2020). *Sosyal bilgiler dersinde eğitici çizgi roman ve eğitici çizgi film kullanımının öğrencilerin tutum, motivasyon ve akademik başarılarına etkileri*. [Doktora tezi, Atatürk Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi (Tez No 623840).

- Şentürk, M., & Şimşek, U. (2021). Educational comics and educational cartoons as teaching material in the social studies course. *African Educational Research Journal*, 9(2), 515-525. <https://doi.org/10.30918/AERJ.92.21.073> adresinden 06.01.2023 tarihinde erişilmiştir.
- Taş Alicenap, Ç. (2015). Kültürel mirasın çizgi film senaryolarında kullanılması. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 37, 11-26. <https://doi.org/10.17133/tba.63303> adresinden 19.11.2022 tarihinde erişilmiştir.
- Temizyürek, F., ve Acar, Ü. (2014). Çizgi filmlerdeki subliminal mesajların çocuklar üzerindeki etkisi. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 3(3), 25-39. <https://doi.org/10.30703/cije.321348> adresinden 17.11.2022 tarihinde erişilmiştir.
- Topkaya, Y. (2014). *Vatandaşlık ve demokrasi eğitimi dersinde eğitici çizgi roman kullanımının bilişsel ve duyuşsal öğrenmelere etkisi*. [Doktora tezi, Atatürk Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi (Tez No 36651).
- Topkaya, Y., ve Yılar, B. (2015). Analysis student views related to educative comics. *Route Educational and Social Science Journal*, 2(3), 106-117. <https://doi.org/10.17121/ressjournal.333> adresinden 21.04.2023 tarihinde erişilmiştir.
- Ulaş Taraf, H. (2011). *The use of authentic animated cartoons in teaching tenses to young l2 learners at a private primary school*. [Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi (Tez No 308409).
- Weitkamp, E., & Burnet, F. (2007). The Chemedian brings laughter to the chemistry classroom. *International Journal of Science Education*, 29(15), 1911-1929. <https://doi.org/10.1080/09500690701222790> adresinden 18.11.2022 tarihinde erişilmiştir.
- Yin, R. K. (2009). *Case study research: design and methods*. Thousand Oaks: Sage Publications.

Extended Abstract

Introduction

Social studies is a field of study in which civic competence-oriented knowledge, attitudes, values, and behaviors required for the student's socialization are selected from various social science disciplines according to the developmental characteristics of the student. Cartoons are among the materials that can be used effectively in the social studies lesson, as they appeal to multiple senses and attract children's attention at a high rate. Cartoons can contribute to the concretization and learning of many abstract topics and concepts specific to social studies, especially for children who are transitioning from the concrete operational period to the abstract operational period. The more the senses are used in the learning environment, the higher the speed, permanence, and level of learning. Because it is known that visual and auditory documents increase the interest in the lesson and make the education and training environment more enjoyable. The powerful effect of cartoons can be turned into an opportunity, a permanent and effective lesson by a well-experienced teacher using cartoons. Cartoons can be used to make the educational environment fun as well as academic contributions. Cartoons; allow children to have fun in the classroom, encourages learning, and enriches the educational environment. However, when the literature is examined, it is seen that there are a limited number of studies on the use of cartoons in social studies lessons. Therefore, it is essential to illuminate teachers' experiences and views on using cartoons in social studies teaching. In this context, the research aims to examine the use of cartoons in social studies lessons in line with the views and experiences of teachers. Within the scope of the research, it has been tried to reveal how social studies teachers generally perceive cartoons, what they think about the positive aspects of cartoons, which cartoon themes they prefer, their negative experiences and experiences regarding the use of cartoons, and their suggestions for the effective use of cartoons in social studies teaching.

Method

The research was designed according to the phenomenological research, one of the qualitative research methods. Phenomenology is a qualitative research method that allows people to express their perceptions, feelings, perspectives, and understandings about a particular phenomenon or concept and is used to explain how they experience that phenomenon. The basic premise of the phenomenological approach is to make sense of the world through experience and intuition. In this context, the essence of the research approach consists of human experiences and the objects that affect these experiences. The reason for designing the research according to phenomenology is to reveal the perceptions of social studies teachers about cartoons and to describe how they experience cartoons in their classes. The study group consisted of 18 social studies teachers who were determined according to the criterion sampling and voluntarily agreed to participate in the research. Purposeful sampling; In order to conduct in-depth research, the research aims to select situations or participants that contain rich information in the context. The primary criteria for determining the participants are to have performed an activity or application based on cartoons at least once in their classes and to have at least three years of professional experience. Data were collected

with a semi-structured interview form developed by the researcher. The obtained data were analyzed by content analysis technique. Based on the data, various meanings related to the research subject are reached in content analysis. Credibility is a process that provides substantial evidence that valid and reliable results are obtained in qualitative research. In this context, to ensure the research's credibility, participant control, and expert opinion applications were carried out on some of the analyzed data.

Findings

When the research findings were examined, it was seen that the general perceptions of the teachers about the cartoons were divided into the functions of the cartoons and the qualities of the cartoons. Teachers stated that cartoons have functions of informing, making people think and giving a message. They also stated that they have qualities such as having moving scenes, having fun and having colorful drawings. Teachers stated that they use cartoons for reasons such as increasing active participation, drawing attention to the lesson, ensuring the permanence of learning, and value education. The cartoon themes preferred by the teachers were cultural values, historical contents, social problems and various places and places. The negative experiences of teachers while using cartoons in their lessons are difficulties in classroom management, students find cartoons boring, time planning, and addiction. Teachers suggested that for an effective use of cartoons, cartoons should be related to the subjects, should prompt children to think, should contain elements from daily life, and cartoons that were too long should not be preferred.

Conclusion, Discussion and Recommendations

As a result of the research, the general perceptions of the participants about the cartoons were positive; It has been seen that cartoons are used in social studies teaching for the purpose of active participation, drawing attention to the lesson, ensuring the permanence of learning, and value education. Participants stated that they prefer cartoon themes that emphasize cultural values, historical events, social problems, and various historical and natural beauties in the context of social studies teaching. As a result of the research, it has been seen that the negative experiences of social studies teachers about cartoons are in the form of making classroom management difficult, turning into an addiction, being boring in intensive use, difficulty in time planning, and setting an example for negative behaviors. According to another research result, it was seen that social studies teachers had suggestions for the effective use of cartoons. These recommendations are; cartoons are related to the subject and achievement, encourage children to question and think, are suitable for daily life and reality, are suitable for the level of the students, and cartoons with very long duration are not preferred. Based on the research findings and results, the following suggestions can be made:

- Cartoons can be used in social studies lessons as effective teaching material.
- Cartoons can be used in social studies classes to ensure students' active participation and draw attention to the lesson.
- Cartoons can be used to increase students' motivation and interest in the social studies course.

- In the context of social studies teaching, cartoons should be used within good planning.
- Applied research using cartoons in social studies teaching can be carried out.

Statement of Conflict of Interest

There's no financial/personal interest or belief that could affect author's objectivity.